

Центральноукраїнський національний технічний університет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ

(назва навчальної дисципліни)
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр і назва спеціальності)
освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування
(назва спеціалізації)
Факультет економічний
(назва факультету)

2025-2026 навчальний рік

Розробник: МЕЛЬНИК Тетяна Андріївна, доцент кафедри фінансів, банківської

справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування.

Протокол від «28» серпня 2025 року № 1

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

(підпис) Володимир СИБІРЦЕВ
(прізвище та ініціали)

Декан факультету економічний

(підпис) Наталія ШАЛІМОВА
(прізвище та ініціали)

© Мельник Т.А., 2025 рік

© ЦНТУ, 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: <u>07 «Управління та адміністрування»</u>	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: <u>072 «Фінанси, банківська справа та страхування».</u> Освітньо-професійна програма: <u>«Фінанси, банківська справа та страхування»</u>	Рік підготовки	
		4-й	4-й
		Семестр	
		7-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6,7	Освітній рівень: <u>перший (бакалаврський)</u>	Лекції	
		28 год	4 год
		Практичні, семінарські	
		14 год	2 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		78 год	114 год
Вид контролю			
залік			

Мова навчання: українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Соціальне страхування» є формування у здобувачів вищої освіти системних знань, умінь та навичок, необхідних для застосування в професійній діяльності пов'язаній з організацією та фінансовим забезпеченням соціального страхування.

Завдання дисципліни полягає у:

- формування у здобувачів компетентності важливих для особистого розвитку майбутніх фахівців та забезпечення їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці;
- теоретична підготовка здобувачів з питань сутності та ролі соціального страхування;
- формування теоретичних знань щодо державного регулювання соціального страхування;
- надання здобувачам теоретичних знань щодо основних засад соціального страхування в Україні та світі;
- практична підготовка здобувачів з питань організації діяльності позабюджетних фондів соціального страхування та недержавних пенсійних фондів;
- практична підготовка здобувачів з питань нарахування та проведення страхових виплат з соціального страхування від нещасного випадку, професійного захворювання, тимчасової втрати працездатності, безробіття, пенсійного страхування.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця): враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після викладання наступних дисциплін: фінанси, податкова система, бюджетна система, страхування.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- основні поняття, загальні принципи, види соціального страхування та соціального забезпечення;
- розвиток соціального захисту на сучасному етапі;
- методологію розрахунку рівня соціального забезпечення;
- особливості державного регулювання соціального страхування в Україні;
- механізм формування доходів та видатків фондів соціального страхування в Україні.
- специфіку видів соціального страхування в Україні та в Європейських країнах;

вміти:

- обґрунтувати необхідність соціального страхування;
- давати характеристику окремим видам соціального страхування;
- охарактеризувати діяльність фондів соціального страхування;
- розкрити особливості державного регулювання соціального страхування в Україні та окреслити умови його наближення до європейських стандартів;
- розраховувати соціальні внески та рівень соціального забезпечення (допомоги, пенсії) відповідно чинного законодавства.

набути соціальних навичок (soft-skills):

- здійснювати професійну комунікацію, зрозуміло пояснювати та презентувати матеріал, працювати в команді;
- взаємодіяти в економічному середовищі.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Сутність, принципи і роль соціального страхування.

Сутність та основні складові соціальної політики. Відмінність соціального страхування та соціальної допомоги. Принципи загальнообов'язкового страхування. Суб'єкти загальнообов'язкового страхування. Роль соціального страхування в суспільстві. Функції соціального страхування.

Тема 2. Становлення і розвиток соціального страхування.

Історія становлення соціального страхування в світі. Принципи на яких ґрунтується система Бісмарка. Принципи на яких ґрунтується план Беверіджа. Характеристика етапів становлення соціального захисту в Україні.

Тема 3. Іноземний досвід у сфері соціального страхування.

Особливості моделей соціального страхування в різних країнах. Класифікація систем соціального страхування в світі. Характеристика систем соціального страхування європейських країн. Характеристика системи соціального страхування США.

Тема 4. Державне регулювання соціального страхування в Україні.

Історія становлення державного регулювання в Україні. Основні Закони які регулюють соціальне страхування в Україні. Сутність фінансового механізму регулювання соціального страхування. Характеристика методів державного регулювання соціального страхування.

Тема 5. Управління коштами соціального страхування.

Джерела коштів фондів державного соціального страхування. Суб'єкти управління коштами соціального страхування. Контроль за управлінням коштами соціального страхування. Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Тема 6. Медичне соціальне страхування.

Сутність страхової медицини. Історія виникнення соціального медичного страхування. Форми медичного страхування: обов'язкове та добровільне. Розвиток національної системи медичного страхування за останні п'ять років. Проблеми запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні.

Тема 7. Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Сутність страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності. Матеріальне забезпечення та соціальні послуги за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням з тимчасової втрати працездатності. Обчислення страхового стажу. Обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку страхових виплат та оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності за рахунок коштів роботодавця. Порядок виплати допомоги по тимчасовій непрацездатності. Порядок виплати допомоги по вагітності та пологах. Порядок виплати допомоги на поховання.

Тема 8. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.

Сутність страхування від нещасного випадку. Соціальні послуги та виплати, які здійснюються та відшкодовуються при страхуванні від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності. Відшкодування шкоди, заподіяної застрахованому при завданні шкоди його здоров'ю внаслідок нещасного випадку чи професійного захворювання.

Тема 9. Соціальне страхування на випадок безробіття.

Сутність страхування на випадок безробіття. Суб'єкти страхування на випадок безробіття. Обчислення страхового стажу та середньої заробітної плати. Порядок призначення та виплати допомоги по безробіттю. Порядок призначення та виплати допомоги на поховання у разі смерті безробітного або особи, яка перебувала на його утриманні.

Тема 10. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.

Система пенсійного забезпечення в Україні. Розрахунок страхового стажу в солідарній системі. Порядок нарахування пенсій в солідарній системі: пенсій за віком; пенсій по інвалідності; пенсій у зв'язку з втратою годувальника. Порядок нарахування державних трудових пенсій: за віком; пенсій по інвалідності; пенсій в разі втрати годувальника; пенсій за вислугу років. Порядок призначення державної соціальної допомоги: державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, особам з інвалідністю; державної соціальної допомоги на догляд.

Тема 11. Недержавне пенсійне забезпечення.

Необхідність недержавного пенсійного страхування. Система недержавного пенсійного забезпечення в Україні. Суб'єктами недержавного пенсійного забезпечення. Стан розвитку недержавного пенсійного страхування. Особливості добровільного пенсійного страхування на ринку життя. Сучасний стан добровільного пенсійного страхування в Україні. Особливості й сучасний стан пенсійних банківських депозитів.

Тема 12. Напрями вдосконалення соціального страхування в Україні.

Розвиток соціального страхування у сучасних умовах України. Напрями реформування соціального страхування в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем навчальної дисципліни	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Сутність, принципи й роль соціального страхування.	10	2	1			7	10					10
Тема 2. Становлення і розвиток соціального страхування.	10	2	1			7	10	1				9
Тема 3. Іноземний досвід у сфері соціального страхування.	12	4	2			6	10	1				9
Тема 4. Державне регулювання соціального страхування в Україні.	10	2	1			7	10	1				9
Тема 5. Управління коштами соціального страхування.	10	2	1			7	10					10
Тема 6. Медичне соціальне страхування.	10	2	1			7	10					10
Тема 7. Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.	10	2	1			7	10		1			9
Тема 8. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.	9	2	1			6	10					10
Тема 9. Соціальне страхування на випадок безробіття.	9	2	1			6	10		1			9
Тема 10. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.	9	2	1			6	10					10
Тема 11. Недержавне пенсійне забезпечення	12	4	2			6	10					10
Тема 12. Напрями вдосконалення соціального страхування в Україні.	9	2	1			6	9					9
Усього годин	120	28	14	0		78	120	4	2	0		114

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Сутність, принципи й роль соціального страхування.	1	
2	Тема 2. Становлення і розвиток соціального страхування.	1	
3	Тема 3. Іноземний досвід у сфері соціального страхування.	2	
4	Тема 4. Державне регулювання соціального страхування в Україні.	1	
5	Тема 5. Управління коштами соціального страхування.	1	
6	Тема 6. Медичне соціальне страхування.	1	
7	Тема 7. Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.	1	1
8	Тема 8. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.	1	
9	Тема 9. Соціальне страхування на випадок безробіття.	1	1
10	Тема 10. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.	1	
11	Тема 11. Недержавне пенсійне забезпечення	2	
12	Тема 12. Напрями вдосконалення соціального страхування в Україні.	1	
	Разом	14	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Сутність, принципи й роль соціального страхування.	7	10
2	Тема 2. Становлення і розвиток соціального страхування.	7	9
3	Тема 3. Іноземний досвід у сфері соціального страхування.	6	9
4	Тема 4. Державне регулювання соціального страхування в Україні.	7	9
5	Тема 5. Управління коштами соціального страхування.	7	10
6	Тема 6. Медичне соціальне страхування.	7	10
7	Тема 7. Соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.	7	9
8	Тема 8. Соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності.	6	10
9	Тема 9. Соціальне страхування на випадок безробіття.	6	9
10	Тема 10. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.	6	10
11	Тема 11. Недержавне пенсійне забезпечення	6	10
12	Тема 12. Напрями вдосконалення соціального страхування в Україні.	6	9
	Разом	78	114

7. Індивідуальні завдання

При вивченні дисципліни «Соціальне страхування» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування кейсів, ситуаційних практичних завдань з теми;
- проведення аналітичного (критичного) огляду літературних джерел та наукових статей за тематикою дисципліни;
- виконання творчих завдань (складення кросворду, ребусу, фінансової гри «Дешифрування» за тематикою дисципліни).

Теми індивідуальних завдань:

1. Економічна сутність соціального захисту.
2. Економічна сутність соціального забезпечення.
3. Економічна сутність соціальної політики держави.
4. Порівняння основних моделей соціального страхування.
5. Характеристика системи соціального страхування в (обрати країну).
6. Напрямки вдосконалення соціального страхування в Україні.
7. Напрямки вдосконалення розрахунку допомоги по безробіттю в Україні.
8. Напрямки вдосконалення видів матеріального забезпечення та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням з тимчасовою втратою працездатності.
9. Напрямки вдосконалення розрахунку допомоги по вагітності та пологах.
10. Пропозиції щодо вдосконалення видів соціальних послуг та виплат в Україні.
11. Пропозиції щодо вдосконалення призначення та проведення страхових виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.
12. Пропозиції щодо вдосконалення видів забезпечення та соціальних послуг за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням на випадок безробіття.
13. Пропозиції щодо вдосконалення нарахування пенсій за віком в солідарній системі пенсійного страхування.
14. Напрямки вдосконалення медичного соціального страхування в Україні.
15. Напрямки вдосконалення пенсійного страхування в Україні.
16. Моделі медичного соціального страхування.
17. Характеристика медичного соціального страхування в (обрати країну).
18. Модель медичного соціального страхування Отто фон Бісмарка.
19. Модель медичного соціального страхування Вільяма Беверіджа.
20. Модель медичного соціального страхування Семашка.
21. Характеристика пенсійного страхування в (обрати країну).
22. Характеристика соціального страхування по безробіттю в (обрати країну).
23. Характеристика соціального страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання в (обрати країну).
24. Єдиний соціальний внесок.

25. Пенсійний фонд України: структура, функції, показники діяльності.
26. Державний центр зайнятості: структура, функції, показники діяльності.
27. Оцінка недержавного пенсійного страхування в Україні.
28. Становлення і розвиток соціального страхування в Україні.
29. Державне регулювання соціального страхування.
30. Оцінка й управління ризиками в соціальному страхуванні.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Соціальне страхування» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
- наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення;
- практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ;
- інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму, ділових ігор, розгляду кейс-стадій;
- інноваційні, зокрема проєктно-дослідницький метод; інтегровані методи. Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та диджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft, програмне забезпечення для проведення різних видів робіт: Kahoot, Mentimeter, Padlet, Canva, Wordwall, ChatGPT;
- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle та Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, рубіжний і підсумковий.

Форма підсумкового контролю: залік.

Оцінку підсумкового семестрового контролю у формі заліку становить сума балів за результатами поточного контролю та рубіжних контролів.

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 100 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 50 балів, за другий рубіжний контроль – 50 балів.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, розв'язання розрахункових практичних завдань, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти впродовж семестру, та кількість балів за виконання підсумкової залікової роботи додається і разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та дворівневою шкалою («зараховано», «незараховано») та

шкалою ЄКТС результатів навчання.

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральнотукаїнському національному технічному університеті.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Кравченко Л. В., Суло Л. В. Система соціального страхування : навч. посіб. Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань : Візаві, 2021. 188 с. URL : <http://surl.li/dwkkuk>.
2. Марич М.Г. Соціальне страхування : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2022. 176 с. С. 20-30. URL : <http://surl.li/blagei>.
3. Соціальне страхування: методичні рекомендації до підготовки на практичні заняття та виконання самостійної роботи з дисципліни для здобувачів вищої освіти / Укладачі: Т. А. Мельник, С. П. Попова, В.М. Попов. Кропивницький : ЦНТУ, 2024. 41 с. URL : <https://dSPACE.kntu.kr.ua/handle/123456789/13804>.

Додаткові:

1. Леванда О. М. Соціальне страхування у країнах світу та перспективи для України. 2021. URL: <http://surl.li/eioqnl>
2. Мельник Т.А., Коцюрба О.Ю. Сучасний стан пенсійного

страхування в Україні. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки: зб. наук. пр.* 2023. Вип. 10 (43). С. 194-202. [https://economics.kntu.kr.ua/archive/10\(43\)/43_Melnyk.html](https://economics.kntu.kr.ua/archive/10(43)/43_Melnyk.html)

3. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.06.2023 р. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку* : веб-сайт. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/09/npf_2_kv-2023.pdf

4. Melnyk T., Shalimov V. Pension Insurance System in Ukraine: Main Characteristics, Current State and Prospects for Further Development. *Proceedings. Journal of Social Research & Behavioral Sciences*. 2020. Vol. 10. Iss. 03. P. 24-29. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/handle/123456789/11646>

5. The French social security system. URL: https://www.cleiss.fr/docs/regimes/regime_france/an_a2.html

Законодавчі та нормативні документи, міжнародні стандарти:

1. Господарський кодекс України № 436-IV від 16 січня 2003 року Редакція від 08.03.2024 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/conv#Text>.

2. Державні соціальні стандарти та гарантії у 2017-2023 рр. *Міністерство соціальної політики України* : веб-сайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/socialni-standarti.html?PrintVersion>

3. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. Редакція від 15.11.2024 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю: Закон України від 18.05.2004 р. № 1727-IV Редакція від 01.07.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1727-15#Text>

5. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. Редакція від 08.05.2024 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text>

6. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 р. № 1058-IV. Редакція від 04.04.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text>

7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 02.03.2000 р. № 1533-III. Редакція від 19.12.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>

8. Про затвердження Методики визначення прожиткового мінімуму: Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України від 03.02.2017 № 178/147/31 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0281-17#Text>

9. Про затвердження Положення про Пенсійний фонд України: Постанова КМУ від 23 липня 2014 р. № 280. Редакція від 21.07.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280-2014-%D0%BF#n8>

10. Про затвердження Порядку видачі та зразка свідоцтва про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.08.2000 р. № 1306. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2000-%D0%BF#Text>

11. Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві: Постанова КМУ від 17.04.2019 р. № 337. Редакція від 01.01.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF#n12>

12. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 8 липня 2010 року № 2464-VI Редакція від 05.07.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text>

13. Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю: Постанова Правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття від 19.09.2024р. № 74. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1470-24#Text>

14. Про недержавне пенсійне забезпечення: Закон України від 9 липня 2003 р. № 1057-IV. Редакція від 01.01.2025р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text>

15. Про обчислення середньої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення) для розрахунку виплат за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням: Постанова Кабінету Міністрів України №1266 від 26.09.2001р. В редакції Постанови КМУ № 439 від 26.06.2015р. Редакція від 18.07.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1266-2001-%D0%BF#Text>

16. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб: Закон України від 9.04.1992 р. № 2262-XII. Редакція від 04.04.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text>

17. Про прожитковий мінімум: Закон України від 15 липня 1999 року № 966-XIV. Редакція від 20.01.2018р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-14#Text>

18. Фактичний розмір прожиткового мінімуму у 2015-2022 роках. Міністерство соціальної політики України : вебсайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/12286.html>

19. Про пенсійне забезпечення: Закон України від 5.11.1991 р. № 1788-XII Редакція від 14.08.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1788-12#Text>

20. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII. Редакція від 04.04.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

21. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Редакція від 01.08.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#top>

22. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 р. № 5067-VI. Редакція від 02.05.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>

23. Sozialgesetzbuch (SGB) Erstes Buch (I). URL : https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_1/

Інформаційні ресурси (офіційні сайти):

1. Верховна Рада України : вебсайт. URL: www.rada.gov.ua
2. Державна податкова служба України: вебсайт. URL: <https://tax.gov.ua>

3. Державна служба зайнятості : вебсайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України : вебсайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Міністерство соціальної політики України : вебсайт. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/12286.html>
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: вебсайт. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
7. Національний банк України : вебсайт. URL: <https://bank.gov.ua/>
8. Обласна універсальна наукова бібліотека ім. Д. І. Чижевського: вебсайт. URL: <https://library.kr.ua/>
9. Пенсійний фонд України : вебсайт. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
10. Реєстр недержавних пенсійних фондів. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку* : вебсайт. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/reiestr-nederzhavnykh-pensiinykh-fondiv/>
11. Реєстр професійних учасників ринків капіталу та організованих товарних ринків. *Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку* : вебсайт. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/reiestr-profesiinykh-uchasnykiv-rynkiv-kapitalu-ta-orhanizovanykh-tovarnykh-rynkiv/#tab-7>
12. Репозитарій ЦНТУ. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/>
13. Урядовий портал: вебсайт. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
14. Служба охорони праці: вебсайт. <https://pro-op.com.ua/>